

Reza.ghanbarian@gmail.com

دانش‌نامه‌ی حسابرسی

بدهی حسابرس

سناریوی دیگری که منجر به نابودی یکی از بزرگ‌ترین مؤسسه‌های حسابرسی بین‌المللی شد، سقوط بزرگ انرون در سال ۲۰۰۱ است. این شرکت در سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۰ با حساب آرایبی اقدام به تحریف سود و اصلاح سود هر سهم می‌کرد. پس از مدتی مدیر عامل مؤسسه‌ی حسابرسی اندرسون (که سال‌ها خدمات مشاوره‌ای و حسابرسی را به انرون ارائه می‌کرد) اظهار داشت حساب‌رسان ما، در مورد تلفیق یکی از سازمان‌های برون‌ترازنامه‌ای که توسط انرون ایجاد شده بود قضاوت نادرستی کرده‌اند. به هر حال این مورد اولین مشکل حسابرسی این مؤسسه نبود. سرانجام اندرسون در ۱۵ ژوئن ۲۰۰۲ به قصور در انجام کار، از بین بردن شواهد و... محکوم گردید و از بازار خدمات حسابرسی محو شد.

حساب‌رسان برای اظهار نظر درباره‌ی این که آیا صورت‌های مالی تهیه شده‌ی مدیریت منصفانه ارائه شده‌اند یا خیر، استخدام می‌شوند. مسئولیت یا بدهی قانونی حساب‌رسان در قبال اظهار نظرشان دو کارکرد دارد: به عنوان انگیزه‌ی اقتصادی حساب‌رسان، و ابزاری از ریسک اجتماعی.

برای روشن شدن کارکرد اول، به وضعیت حسابرسی در پراگ توجه کنید، جایی که حساب‌رسان برای "زمان قهوه نوشیدن" شکایت می‌کنند. این امر زمانی اتفاق می‌افتد که رسیدگی آنقدر با عجله انجام می‌شود که حسابرس تنها برای نوشیدن یک فنجان قهوه وقت دارد. اگر چه جمهوری چک نمی‌تواند معرف و بازنمای تمام اروپای مرکزی باشد، اما در میان کشورهای کمونیستی سابق از حیث قانون‌گذاری و خصوصی‌سازی پیشرفته‌ترین کشور است. قانون حسابرسی که در اکتبر ۱۹۹۲ در صحن پارلمان جمهوری چک به تصویب رسید همه‌ی شرکت‌های سهامی را ملزم به داشتن صورت‌های مالی حسابرسی شده می‌کند و هم‌چنین مقررات‌گذاری ناظر بر حساب‌رسان را به اتحادیه‌ی حساب‌رسان، با نام تالار حساب‌رسان، تفویض می‌کند. به هر جهت، در نبود مسئولیت یا

نگاهی گذرا به رویدادهای پس از فروپاشی شرکت‌های بزرگ بیانگر نشانه رفتن انگشت اتهام به سمت حسابرسان است. برای روشن شدن موضوع کافی است به مرور اجمالی سناریوی فروپاشی چند شرکت بزرگ در اواخر قرن بیستم و اوایل قرن بیست و یکم بپردازیم.

پرایس واتر هاس حسابرسی بانک یونایتد آریزونارا در سال‌های ۱۹۸۵ و ۱۹۸۶ برعهده داشت، که از این محل حق‌الزحمه‌ای معادل ۱۵۰,۰۰۰ دلار در سال کسب می‌کرد. در ژانویه‌ی ۱۹۸۷ بانک استاندارد چارترد، بانک بین‌المللی که مرکز آن در لندن است، با پرداخت ۳۳۵ میلیون دلار به هزاران سهامدار حقیقی بانک یونایتد، این بانک را خریداری کرد. در ۱۹۸۸ استاندارد چارترد دریافت که سید وام بانک یونایتد کیفیت نامطلوبی دارد. آنها مرتکب اشتباه تجاری شدند. آنها بانک را با زیان فروختند. وکلای استاندارد چارترد برای جبران اشتباه تجاری دست به کار شدند. اعضای هیأت مدیره و رؤسای پیشین بانک یونایتد ثروت کافی را برای دادخواهی نداشتند. سهامداران اصلی گروه بسیار پراکنده بودند تا پولی از آنها باز یافت شود. تنها گروهی که برای اقامه‌ی دعوا باقی ماند حساب‌رسان بودند. در اولین دادرسی، دادگاه به خسارت ۳۳۸ میلیون دلاری علیه پرایس واتر هاس رای داد. اصول حقوقی مسئولیت مشترک و تضامنی به این مفهوم است که هر خواننده مسئول کل زیان است. بر این اساس، اگر حکم تأیید شود، شکل شراکتی یا تضامنی پرایس واتر هاس سبب می‌شود هر یک از بیش از ۳۵۰,۰۰۰ شریک منفرداً مسئول ۳۳۸ میلیون دلار خسارت شود.

این مورد یک دعوی حقوقی علیه یک مؤسسه‌ی حسابداری است. در ۱۷ نوامبر ۱۹۹۰، لاونول و هوروات، هفتمین مؤسسه‌ی بزرگ آمریکا با بیش از ۱۰۰ دعوی حقوقی به ارزش احتمالی ۲ میلیارد دلار از پا درآمد. این مؤسسه بزرگ‌ترین شرکت خدمات حرفه‌ای بود که تا آن زمان، ورشکست شده بود. بدهی حسابرس موضوع جدی است، که سازمان، ساختار، و عملکرد صنعت حسابرسی را تغییر می‌دهد.

بدهی قانونی در قبال اظهار نظر حسابرسی در جمهوری چک تمایل به تبدیل الزام حسابرسی به الزامی کم ارزش و آیینی بیهوده وجود دارد. مؤسسه‌های بین‌المللی بزرگ دریافته‌اند که پذیرش بدهی قانونی حسابرس در انجام حسابرسی به عنوان یک خدمت اقتصادی با ارزش واقعاً ضروری است، و در حال لابی‌گری با وزارت مالیه‌ی جمهوری چک برای تغییر آن هستند. درجه‌ی بهینه‌ای از بدهی حسابرسی وجود دارد، اگر چه هیچ‌گاه به صفر نمی‌رسد، و این در صورتی است که انگیزه‌های اقتصادی حسابرسان از بین برود.

کارکرد دوم بدهی حسابرسی، به عنوان ابزار ریسک اجتماعی، به اختصار در پرونده‌ی دعوی راش فاکتورز علیه لوین (۱۹۶۸) اظهار شد. قاضی این پرونده پرسید: چرا گروهی بی‌گناه باید بار سنگین کژکاری حرفه‌ای یک حسابدار را برعهده بگیرد؟ آیا با تحمیل ریسک زیان به حرفه‌ی حسابداری که می‌تواند هزینه‌ی بیمه‌ی ریسک را به مشتریانش منتقل کند و مشتریان در نهایت آن هزینه را به جامعه‌ی مصرف‌کنندگان منتقل کنند، به آسانی توزیع و منتشر کرد. در توزیع و انتشار ریسک زیان ساده‌انگاری نشده است؟

در جایی که بیمه‌ی خسارت حرفه‌ای، هسته‌ی زنجیره‌ی توزیع مجدد ریسک زیان است، به آن "نظریه‌ی جیب‌گشاد" گفته می‌شود. در صورتی که حسابرسان بیمه را تدارک ببینند، و از طریق مشتریان‌شان قادر به قیمت‌گذاری بیمه باشند، بدهی حسابرسی صرفاً به عنوان حلقه‌ای از زنجیره عمل می‌کند. مشکلات فنی تعهد صنعت برای قیمت‌گذاری مسئولیت حسابرسی در قانون آلمان توسط فلیس (۱۹۸۶) برشمرده شده است، و در این میان دلایلی برای اعمال پوشش قانونی وجود دارد. بر اساس قانون تجارت آلمان، تعهد حسابرس برای جبران خسارت به ۵۰۰۰۰۰۰ مارک آلمان محدود شده است.

اما تا قبل از سقوط انرون، حسابرسان هم در انگلستان و هم در آمریکا مسئولیت نهایی اظهار نظرشان را برعهده داشتند. نابودی آرتور اندرسون که به دنبال سقوط بزرگ انرون رخ داد موجب شد بزرگ‌ترین شرکت‌های دنیا تنها توسط چهار مؤسسه‌ی حسابرسی برون‌سازمانی دلویت، ارنست و یانگ، کی‌پی‌ام جی، و پرایس واتر هاس کوپرز حسابرسی شوند. تدوین‌کنندگان قوانین به شدت مراقب‌اند تا مطمئن شوند تعداد این مؤسسه‌ها به سه کاهش نمی‌یابد. کمیسیون اروپا و قانون‌گذاران در ایالات متحده و انگلستان همگی بیم آن دارند که اگر مؤسسه‌ی حسابرسی دیگری در نتیجه‌ی دعوی مطروحه ورشکسته شود- یا به دلیل ریسک‌های حقوقی و مالی از بازار خارج شود- کیفیت راهبری شرکتی به شدت کاهش یابد. زیرا در این صورت مؤسسه‌های

اندکی وجود خواهند داشت که قادر هستند میزان اطمینان و سایر خدمات حسابرسی مورد تقاضای شرکت‌های بزرگ دنیا را برآورده سازند. قانون‌گذاران بیم آن دارند که در نتیجه‌ی کاهش کیفیت حسابرسی، سرمایه‌گذاران احتمال بیشتری برای سقوط سهام در نظر بگیرند و مانع از اجرای راهبردهای دارای رشد زیاد شرکت‌ها شوند. از این رو، آنها در حال ارائه‌ی توصیه‌هایی برای معرفی شکلی از بدهی یا مسئولیت محدود برای حسابرس هستند.

آمار نشان می‌دهد که در انگلستان ۹۷ درصد از ۳۵۰ شرکت مؤثر در محاسبه‌ی شاخص فوتسی توسط چهار مؤسسه‌ی حسابرسی بزرگ حسابرسی می‌شوند. دولت انگلستان معتقد است مؤسسه‌های حسابرسی به درجه‌ای از پشتیبانی نیاز دارند. با وجود آن که در قانون شرکت‌های ۲۰۰۶ بدهی یا مسئولیت نامحدود به طور کامل رد نشده است، اما دولت در این قانون موادی را در نظر گرفته است که شرکت‌هایی که خواهان محدود کردن بدهی حسابرس‌شان هستند می‌توانند از آنها استفاده کنند. بر اساس بخش‌های ۵۳۲ تا ۵۳۸ این قانون (که از ۶ آوریل ۲۰۰۸ اجرا می‌شود) شرکت‌ها می‌توانند از طریق قرارداد مسئولیت حسابرس‌شان را محدود کنند مشروط بر این که این قرارداد از نظر دادگاه "منصفانه و معقول" دانسته شود. این قانون بیان می‌کند برای این که توافق محدودیت مسئولیت از وجاهت لازم برخوردار باشد نمی‌تواند دوره‌ای

بیش از یک سال مالی را پوشش دهد و این توافق باید به تصویب سهامداران شرکت برسد. در شرکت‌های سهامی عام این توافق باید در مجمع عمومی صاحبان سهام انجام شود، در حالی که در شرکت‌های خصوصی گزینه‌ای به نام مصوبه‌ی مکتوب وجود دارد، و در شرکت‌های گروه این توافق باید در تمام شرکت‌های عضو گروه انجام شود نه این که این توافق صرفاً در شرکت مادر صورت پذیرد.

در حال حاضر، بر اساس مقررات انگلیسی، یک شرکت می‌تواند کل خسارت را از حسابرس دریافت کند، حتی اگر سایرین هم مسئول این زبان باشند. به این موضوع "بدهی یا مسئولیت تضامنی" اطلاق می‌شود. بر اساس قانون مسئولیت مدنی (سهم مدنی) ۱۹۸۷، حسابرس قادر است بر علیه سایر افرادی که مسئول زیان هستند طرح دعوی کند، اما اگر سایر گروه‌ها توان پرداخت نداشته باشند یا از کشور فرار کرده باشند، حسابرس نمی‌تواند پولی را از آنها دریافت کند و از این رو ملزم به پرداخت کل خسارت خواهد بود این امر زمانی رخ خواهد داد که توافقی به امضا نرسیده باشد.

اما، شورای گزارشگری مالی، سازمان نظارتی راهبری شرکتی در انگلستان، در پایان ژوئن ۲۰۰۸ رهنمودی را برای استفاده در توافقات محدودیت بدهی بین شرکت‌ها و حسابرسان شان منتشر کرد. این رهنمود بیان می‌کند هر شرکت باید تصمیم بگیرد که آیا در توافق محدودیت مسئولیت با حسابرسانش دخول کند یا نه، شورای گزارشگری مالی معتقد است که توجه به این امر "مطلوب" خواهد بود.

معمولاً کار گروه سهامداران نهادی، هیأت سرمایه‌گذاری انجمن بیمه‌گران بریتانیا، انجمن شرکت‌های سرمایه‌گذاری، انجمن مدیریت

سرمایه‌گذاری و انجمن ملی صندوق‌های بازنشستگی، پشتیبان بدهی یا مسئولیت حسابرس هستند. اما تصریح کرده است که توافق تعیین‌کننده‌ی بدهی یا مسئولیت حسابرس باید "متناسب" باشد، و در صورتی که این توافقات مناسب نباشند شرکت‌ها باید بدانند که مجبور به وارد شدن در چنین توافقاتی نیستند.

به نظر می‌رسد واحدهای اقتصادی انگلستان طرفدار محدود کردن بدهی حسابرس هستند. سلاویو ادراپت، سخنگوی امور شرکتی کنفدراسیون صنعت بریتانیا اظهار داشت، این کنفدراسیون طرفدار حرکت به سمت محدود کردن بدهی حسابرس است. او می‌افزاید: اگر لازم باشد شکایتی توسط مشتری انجام شود، سازمان دیگری با تهدید بدهی نامحدود مواجه نمی‌شود، و ما بر این باوریم که مؤسسه‌های حسابرسی نباید فقط بی‌جهت در این دعوی مورد توجه قرار گیرند.

طبیعتاً، چهار مؤسسه‌ی حسابرسی بزرگ بین‌المللی (چهار بزرگ) شدیداً از این حرکت حمایت می‌کنند. تحلیل آنها این است که این رهنمود برای حفظ گزینه‌ی حسابرسی و کیفیت حسابرسی است. اما در عین حال آنها بر این باورند که هرگونه توافق بر سر محدودیت بدهی با مشتری به طور خودکار منجر به کاهش حق الزحمه‌ی حسابرسی نمی‌شود، زیرا "حق الزحمه‌ی حسابرسی مربوط به کیفیت اجرای کار - نه مخاطرات است".

چهار بزرگ در ارتباط با این مطلب که انگلستان در زمینه‌ی حرکت به سمت محدود کردن بدهی حسابرس نباید تنها بماند، و ایالات متحده و اروپا هم باید به شکل مناسب از آن پیروی کنند، اتفاق نظر دارند.

در حال حاضر، حسابرسان به دلیل عدم تصویب محدودیت بدهی حسابرسی توسط کمیسیون بورس اوراق بهادار بر این باورند که آنها در مقابل حرکت به سمت شرکت‌های آمریکایی پذیرفته شده در بورس در جهت تعداد بسیار اندک شرکت‌های بریتانیایی حرکت می‌کنند، زیرا شرکت‌های پذیرفته شده‌ی آمریکایی هنوز از واکنش سرمایه‌گذاران و قانون‌گذاران مطمئن نیستند. مگر آن که کمیسیون بورس اوراق بهادار از محدود کردن توافقی مسئولیت حسابرسان حمایت کند.

همه‌ی مردم به اعمال محدودیت احتمالی بر میزان پولی که شرکت‌های

نرم افزارهای یکپارچه مالی اداری

کاکتوس

ابزاری کارآمد در دست مدیران

کاکتوس CACTUS

- حسابداری
- انبارداری
- خرید و فروش
- چک
- صندوق
- حقوق و دستمزد
- صنعتی
- دبیرخانه
- بخش مویرگی
- وام و صندوق قرض الحسنه
- تعاونی مسکن و سهام
- بیمه‌نگاری
- حق العمل کاری
- حمل و نقل باری
- انبارهای عمومی
- سرویس مشتری
- بانک اطلاعاتی مؤسسات و اشخاص

تحت انواع ویندوز و شبکه SQL Server

یکپارچه سازی اطلاعات بین مناطق
مختلف جغرافیایی (Replication)

شرکت کاکتوس کامپیوتر

۸۸۴۲۷۱۳۰-۸۸۴۴۴۲۱۹ ☎
۰۹۱۲۳۲۲۳۸۰۳

تهران، سهروردی شمالی، مقابل پمپ بنزین،
پلاک ۳۱۷، طبقه هفتم، واحد شرقی ☒

www.cactus.ir

سهامی عام می‌توانند از مؤسسه‌های حسابداری دریافت کنند، علاقه‌مند نیستند. پرم سیکا، پرفسور حسابداری دانشگاه ایسکس می‌گوید: "در بحران مالی جاری تمام بانک‌های مهم از مؤسسه‌های حسابداری شان گواهی سلامت دریافت می‌کنند حتی اگر حسابداری برون ترازنامه‌ای هنگفتی داشته باشند و این در حالی است در حدود ۱/۲ تریلیون دلار آمریکا بدهی مسموم پنهان گردیده باشد."

او هم‌چنین می‌گوید که مؤسسه‌های حسابداری برون‌سازمانی (مستقل) به حمایت از بدهی نامحدود نیاز ندارند خسارت‌هایی که به آنها تحمیل شده است در مقایسه با درآمد حق‌الزحمه‌شان کوچک بوده است. برای مثال، به دنبال تقلب‌هایی که توسط نیک لیسان انجام و منجر به فروپاشی بانک برینگز شد، دلویت به عنوان یکی از حساب‌رسان این بانک به دادگاه خوانده شد. دادگاه به رغم قصور دلویت، این مؤسسه را تنها به پرداخت ۱/۵ میلیون پوند محکوم کرد زیرا زبان‌های تحمیل شده به این بانک عمدتاً به دلیل ناتوانی مدیریت در استقرار کنترل و رسیدگی داخلی مناسب بوده است.

پروفسور سیکا می‌افزاید "مؤسسه‌های حسابداری، قانون‌گذاران و مقامات عالی‌رتبه‌ی اتحادیه‌ی اروپا، معمولاً بازار آزاد را توصیه می‌کنند، اما در زمان برخورد با مؤسسات حسابداری ضعیف عمل می‌کنند. آنها می‌توانستند شماری از شرکت‌های مؤثر در محاسبه‌ی شاخص فوتسی را در طبقه‌ای قرار دهند که هر مؤسسه‌ی حسابداری بتواند آنها را حساب‌رسی کند و از این رو فضایی را برای پیشرفت مؤسسه‌های حسابداری متوسط فراهم کند. آنها می‌توانستند تأکید کنند که برخی از شرکت‌های یاد شده باید حساب‌رسی مشترک داشته باشند و از این طریق فضایی را برای مؤسسه‌های حسابداری متوسط فراهم سازند. آنها می‌توانستند بر ارائه‌ی مجدد پیشنهاد حساب‌رسان شرکت و تعویض حساب‌رسان پافشاری کنند. آنها می‌توانستند باز یگران جدید را به بازار حساب‌رسی دعوت کنند. کمیسیون بورس اوراق بهادار و مرجع خدمات مالی (FSA) می‌توانستند متهم حساب‌رسی بانک‌ها و مؤسسات مالی شناخته شوند." او می‌گوید، "متأسفانه، قانون‌گذاران هیچ‌یک از پیشنهادها را شناسایی نکرده‌اند."

منابع:

- ✓ Abdel-khalik, A. Rashad, "The Blackwell Encyclopedic Dictionary of Accounting", Blackwell Publishing Ltd, p33-36.
- ✓ Neil Hodge, "Limiting auditor liability", Worldfinance magazine, 14 November 2008, available: www.worldfinance.com/magazinearticle/article388.html